

Hepatiitti A

5.2.2019

Ville Kaila

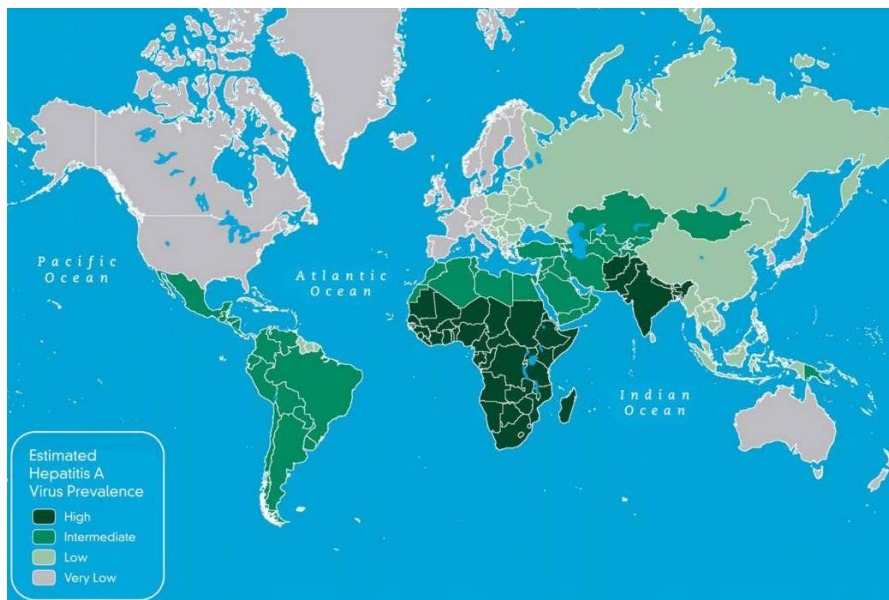
Sisätautien erikoislääkäri
Infektiosairauksiin erikoistuva lääkäri

Esityksen kulku

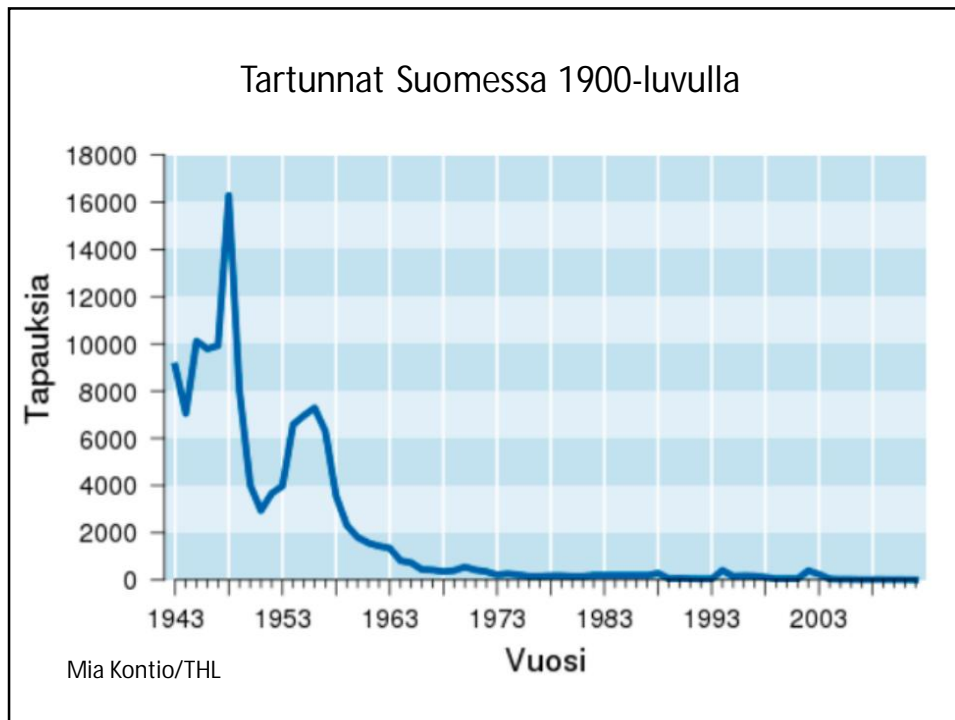
- Epidemiologia
- Taudinaiheuttajasta
- Taudinkuva ja -kulku
- Tartuntatapa
- Toiminta todetussa tartunnassa
- Rokottaminen
- Yhteenveto

Epidemiologiaa

- Vuosittain n. 1,4 miljoonaa tapausta maailmanlaajuisesti
- Huonon hygienian oloissa 90% lapsista saa tartunnan ennen 10v ikää
 - Epidemiat harvinaisia, immuniteetti yleistä
- Keskimääräisen tartuntatason maissa
 - Hygieniataso ja elintaso parantunut
 - Immuniteetti aikuisväestössä harvinaisempaa
 - Isojakin epidemioita voi esiintyä
 - Esim. Shanghai 1988, 300 000 ihmistä sairastui
- Alhaisen tartuntatason maissa
 - Hygieniataso hyvä, tartunnat sporadisia
 - Pieniä epidemioita riskiryhmissä
 - Korkea hygieniataso yleensä ehkäisee laajamittaisuuden

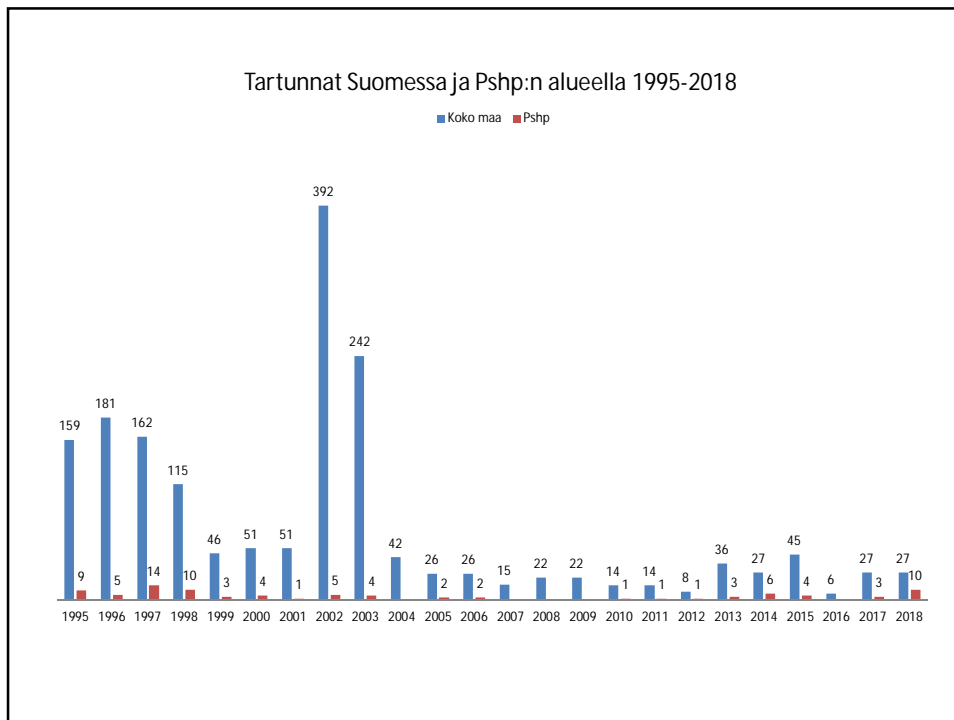

Jacobsen, 2010, kuva vuoden 2005 tilastojen pohjalta

Kotoista epidemiologiaa

- Suomessa A-hepatiitti on harvinainen
- Tyypillinen tartunta on ulkomaanmatkalta saatu
- Ajoittaisia epidemioita
 - Riskiryhmät
 - Elintarvikevälitteiset, esim. ulkomaiset pakastemarjat 2013-14

Riskiryhmät

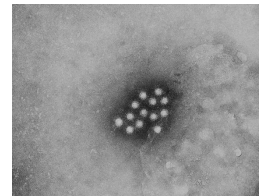
- Verenvuototautia sairastavat henkilöt, jotka tarvitsevat säännöllistä hoitoa
- Suonensisäisten huumeiden käyttäjät
 - Myös heidän läheisensä
- Miehet, jotka harrastavat seksiä miesten kanssa

Muut erityisessä riskissä olevat

- Endeemisille alueille matkaavat
- Endeemisiltä alueilta Suomeen muuttaneiden lapset
 - Suomessa kasvaessaan eivät altistu virukselle kuten vanhempansa

Taudinaiheuttajasta

- Toinen maailmansota
 - Epäily erillisen, ei verivälitteisen hepatiitin olemassaolosta
- Robert Purcell 1973 eristi hepatiitti A -viruksen (HAV)
 - Nykyinen lajinimi hepatovirus A
 - Pieni vaipaton pikornavirus
 - Muita entero-, rhino-, kardio- ja afto-
 - Ihminen pääreservuaari
 - Replikoituu maksassa
 - Erittäy ulosteeseen

Taudinkuva

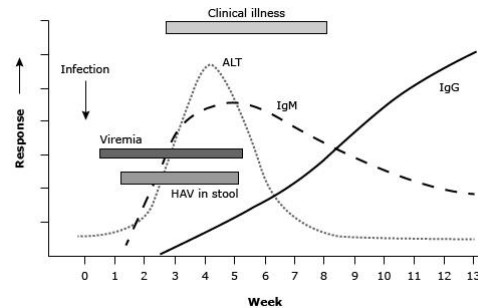
- Inkubaatioaika tyypillisesti 14-28 päivää
 - Voi olla ad 50 vuorokautta
- Oirekuvan vakavuus vaihtelee
 - Aikuisista 70%:lla oireinen tauti
 - Alle 6v lapsilla oireisuus harvinaista
- Kuume, pahoinvointi, ruokahaluttomuus, ripuli, vatsakivut, ikterus tyypilliset oireet
 - Kaikilla ei kaikkia oireita
 - Oireisista aikuisista 70% ikteerisiä
 - Ikterus yleensä n. viikon kuluttua ensioireista
 - Ensioireina tyypillisesti ruokahaluttomuus ja pahoinvointi
 - Harvinaisempina oireina esim. ihottumaa, nivelkipuja
- Diagnoosi vasta-ainetestillä (HAVAb)

Taudinkulku

- Tyypillisesti itsellään rajoittuva tauti
- Fulminantti maksavaurio n. 1% tapauksista
 - Riski suurempi iäkkäillä ja huonomaksaisilla
- 85% potilaista täysin toipunut 2-3kk
 - 6kk lähes kaikki
- N. 10% saa tuntemattomasta syystä relapsin
 - Yleensä 6kk sisällä ensioireista
 - Kestää yleensä 2-3vk, lievempioireinen
 - Joskus toistuvia relapseja

Tartuntatapa

- Tartuttavuusaika ei korreloi oireiden kanssa
 - Alkaa 2-3vk ennen
 - Jatkaa n. 2vk oireiden alun jälkeen
- Tarttuu tyypillisesti fekaali-oraali-reittiä
- IV-käyttäjillä suora veritartunta mahdollinen
- Voi tarttua myös yhdynnässä
- Saastuneet elintarvikkeet
 - Esim. 2013-14 pakastemarjat

Toiminta tartuntatilanteessa

- Tartunnanlähteen selvitys
 - Potilaan tai samassa taloudessa asuvan matkailu 100vrk ajalta
 - Infektioon sopivat oireet lähiympäristössä
 - Samassa taloudessa asuvat
 - Päivähoito
 - Seksikontaktit
 - Muut lähikontaktit
 - Riskielintarvikkeet
 - Raa'at osterit, huonosti kypsennetyt simpukat, muu mahdollinen tavanomaisesta poikkeava kypsentämätön
 - Ulkomailta tuodut kypsentämättömät elintarvikkeet
 - Mahdollinen iv-huumeiden käyttö tai muu hygienia-riskikäyttäytyminen

Toiminta tartuntatilanteessa

- Tartunnan leviämisen ehkäisy
 - Käsihygienia, erit. WC ja ruoan valmistus
- Altistuneiden rokottaminen
 - Viim. 2vk kuluessa altistuksesta
 - Estää n. 80% tapauksista
- Immunoglobuliini
 - Jos rokote vasta-aiheinen
 - Ehkäisee n. 85% tapauksista
 - Immunosupressoiduille ja maksasairaille sekä että

A-hepatiittirokotus

- Havrix-valmiste, sisältää inaktivoitua virusta
- Kaksi annosta
 - Toinen suos. 6-12kk ensimmäisestä, viim. 5v valmistajan mukaan
 - Suoja kestää 20v
- Twinrix-valmisteessa myös HBV-pinta-antigeenia
 - 0, 1, ja 6kk
- Vasta-aiheina muu kuumeinen infektio (tilapäinen), tai anafylaksia (pysyvä)

HAV-rokote rokotusohjelmassa

- Aiemmin mainituista riskiryhmistä osa
 - Verenvuototautia sairastavat, säännöllistä hoitoa tarvitsevat henkilöt
 - Suonensisäisten huumeiden käyttäjät ja heidän läheisensä
 - Miehet, joilla on seksiä miesten kanssa
 - Saavat tarvittaessa HAV/HBV-yhdistelmän
- Työnantaja maksaa, jos työtehtävä edellyttää matkustamista riskimaihin
- Pshp:ssa infektioyksikössä, GE-yksikössä, lastenklirikassa ja päivystyksessä työskentelevät

Esimerkkitapaus

- Elokuussa 2018 Afganistanista lähtöisin olevasta perheestä 3/5 lasta sairastui
 - Lapsset Suomessa syntyneitä
 - Edeltävästi Afganistanissa sukuvierailulla (12.6.-1.8.18)
- Ensin sairastui 10-vuotias
 - Kuume, oksentelu ja vatsakivut, myös ripulia ja laihtumista
 - Aiheuttajaksi selvisi HAV (12.8.)
- Seuraavaksi 2-vuotias sairastui
 - Ikteerinen 19.8 alkaen
 - Eli tartuttava 5.-26.8.18.
 - Ollut päivähoidossa tamperelaisessa päiväkodissa 13., 14 ja 16.8.
 - Päivähoitoryhmästä rokotettiin 12 lasta ja kolme aikuista
 - Taysin lastenklirikassa lasta hoitaneet saivat rokotuksen
 - Sekundaaritapauksia ei ilmaantunut näistä ryhmistä.
- 7-vuotias sairastui 29.8.
 - Jo edeltävästi HAV-vasta-aineet, ja näiden ollessa negatiiviset, oli ehtinyt saada yhden rokotteen
 - Kehittyi kuitenkin akuutti hepatiitti
 - -> Oli ehtinyt jo sada tartunnan ennen rokotamista
- Vanhemmilla aiemmin sairastettuun infektiin sopivat HAV-vasta-aineet

Esimerkkitapaus

- Myöhemmin selvisi, että samalla matkalla myös kolme muuta perhettä
 - 1) perhe 5 henkilöä
 - Lapsista 5-vuotias sairastui (28.8.)
 - Yksi aiemmin rokotettu ja yksi rokotettiin nyt
 - Vanhemmista toinen rokotettiin ja toisella oli HAV-vasta-aineet
 - 2) perhe 5 henkilöä
 - Lapsista kaksi sai nyt rokotteen
 - Yksi opastettiin rokotettavaksi hänen täytettyään yhden vuoden
 - Vanhemmilla oli HAV-vasta-aineet
 - 3) perhe 3 henkilöä
 - Toisella vanhemmalla HAV-vasta-aineet, toinen rokotettiin
 - Vauvaikäinen lapsi ohjattiin rokotettavaksi myöhemmin.

Yhteenveto

- Tartuttavuusaika
- Tartunnanehkäisy
- Riskiryhmät
- THL:n toimintaohje

